

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут права

**ЛОКАЛЬНА ДЕМОКРАТІЯ:
РОЛЬ ГРОМАД ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ**

Матеріали
науково-практичного круглого столу
(м. Суми, 10 травня 2024 року)

Суми
Сумський державний університет
2024

УДК 340(477):342.25

Л73

СКЛАД ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ:

Панкратова В. О. – кандидат юридичних наук, доцент, старший викладач кафедри фундаментальної юриспруденції та конституційного права Сумського державного університету;

Сухонос В. В. – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри фундаментальної юриспруденції та конституційного права Сумського державного університету;

Стогова О. В. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри фундаментальної юриспруденції та конституційного права Сумського державного університету

Видання рекомендоване до видання
рішенням вченої ради Навчально-наукового інституту права СумДУ
(протокол № 7 від 21 червня 2024 року)

Локальна демократія: роль громад та органів місцевого самоврядування :
Л73 матер. науково-практичного круглого столу (Суми, 10 травня 2024 р.). –
Суми : Сумський державний університет, 2024. – 58 с.

До матеріалів увійшли тези доповідей та повідомлення викладачів, студентів, учених ЗВО і наукових установ, які брали участь у засіданні Науково-практичного круглого столу «Локальна демократія: роль громад та органів місцевого самоврядування», присвяченого ознайомленню з досвідом країн ЄС щодо децентралізації та впровадження його в Україні, проведеного в межах реалізації освітнього проекту ERASMUS-JMO-2021-HEI-TCH-RSCH-101047645 – «EULOCDEM: Локальна демократія: кращі європейські практики для України», що реалізується за підтримки Виконавчого агентства ЄС з освіти та культури (напрямок – Модуль Жана Моне програми Erasmus+).

**Co-funded by
the European Union**

Підтримка Європейською комісією випуску цієї публікації не означає схвалення змісту, який відображає лише думки авторів, і Комісія не може нести відповідальність за будь-яке використання інформації, що міститься в ній.

Views and opinions expressed are however those of the author (-s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or European Education and Culture Executive Agency. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

© Сумський державний університет, 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
<i>Бабич В. В.</i> ІНКЛЮЗІЯ У ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРАХ.....	6
<i>Басова В. В.</i> ЕЛЕКТРОННІ ПЕТИЦІЇ В УКРАЇНІ.....	9
<i>Вавіло Д. О.</i> ЛОКАЛЬНА ДЕМОКРАТІЯ: РОЛЬ ГРОМАД ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	11
<i>Гнідаш В. С.</i> БЮДЖЕТ УЧАСТІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ.....	14
<i>Кліменічева Р. А.</i> ЛОКАЛЬНА ДЕМОКРАТІЯ: КРАЦІ ЄВРОПЕЙСЬКІ ПРАКТИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ.....	16
<i>Краснянський В. І.</i> МІСЦЕВІ ВИБОРИ.....	19
<i>Кривомаз К. В.</i> БЮДЖЕТ УЧАСТІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕМОКРАТІЇ.....	22
<i>Лелека С. С.</i> ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ: УСПІШНИЙ ДОСВІД ЕСТОНІЇ.....	25
<i>Лемешенко А. В.</i> ГРОМАДСЬКА АКТИВНІСТЬ ЯК БАЗИС РОЗВИТКУ ГРОМАДИ.....	28

Панкратова В. О.

ЕЛЕКТРОННА УЧАСТЬ ЯК ФОРМА ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДЯН ДО
ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ.....31

Прихожай М. В.

МОЛОДІЖНІ РАДИ: ІНСТРУМЕНТ ЗАЛУЧЕННЯ МОЛОДІ ДО
ФОРМУВАННЯ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ.....35

Раскосова А. В.

ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ: ХАРАКТЕРИСТИКА ТА СУЧАСНИЙ
СТАН.....39

Рогальнікова Ю. М.

ЕЛЕКТРОННІ ВИБОРИ.....42

Скоблик М. О.

МІСЦЕВІ ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ.....45

Стогова О. В.

ІНСТРУМЕНТИ ЛОКАЛЬНОЇ ДЕМОКРАТІЇ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА.....49

Татарінова К. В.

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ГОЛОСУВАННЯ В
УКРАЇНІ.....53

Тригуб О. М.

ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ.....56

Панкратова В.О.

*старший викладач кафедри фундаментальної юриспруденції та
конституційного права*

*Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету*

ЕЛЕКТРОННА УЧАСТЬ ЯК ФОРМА ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДЯН ДО ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Розкриваючи термінологію, слід наголосити на тому, що важливо категорію «електронна демократія» розмежовувати від «електронного урядування». Останній термін є вужчим та означає вид електронної демократії, який дозволяє через послуги, що надає влада, розширити можливості кожного громадянина. Тобто це один із елементів електронної демократії, який полягає в отриманні якісних послуг від різних відомств населенню з мінімальною затратою часу. При цьому кожен може контролювати та оцінити якість наданих послуг.

Поняття електронної демократії в умовах сьогодення є визначальним та фундаментальним для розуміння народовладдя зокрема. При цьому в науковій літературі існують різні підходи до тлумачення даної категорії. Усталеною є думка про те, що електронна демократія – це форма демократії в основі якої є використання інформаційних технологій.

Електронна участь стосується того, як можна використовувати інформаційні та комунікаційні технології, підтримуючи процеси участі між громадянами, групами громадянського суспільства та владою для прийняття необхідних рішень [1].

Рекомендації Комітету міністрів країн-членів Ради Європи визначають електронну демократію як використання інформаційно-комунікаційних технологій в демократичних процесах, яке дозволяє: посилити участь, ініціативність та залучення громадян на національному, регіональному та місцевому рівнях публічного життя; покращити прозорість демократичного процесу прийняття рішень, а також підзвітність демократичних інститутів; покращити чутливість/ зворотну реакцію органів влади на звернення громадян; сприяти публічним дебатам та звертати увагу громадян до процесу прийняття рішень [1].

Для країн Європейського Союзу просування інструментів електронної демократії зумовлено рядом факторів. Зокрема процес цифровізації дає можливість розвивати європейську громадську сферу, створюючи єдиний європейський простір для вирішення проблем, які мають спільний інтерес. Так, удосконалення відповідних цифрових інструментів полегшує проведення широкомасштабних публічних дебатів і вжиття колективних дій на європейському рівні.

Електронна демократія, також відома як цифрова демократія або Інтернет-демократія, включає інформаційно-комунікативні технології (далі - ІКТ) для сприяння демократії. Під терміном «електронна демократія» розуміють різні явища, наприклад, напрямок розвитку держави та державну політику; це поняття зустрічається навіть серед назв громадських організацій.

Теоретики електронної демократії розходяться у визначенні даної дефініції, але більшість поділяє переконання, що деякі сучасні обмеження громадян, пов'язані з їх правом участі, такі як дефіцит часу, відсутність зацікавленості, зниження залученості молоді до політичних процесів, можна подолати за допомогою інструментів електронної демократії.

З наукової точки зору існує декілька підходів до розуміння поняття «е-демократія». Ян ван Дейк електронну демократію визначає як демократії в будь-якому вигляді з використанням цифрових медіа в онлайн- та офлайн-політичній комунікації, оскільки політична діяльність відбувається не лише в

Інтернеті, а й на фізичних зустрічах, де використовуються мобільні цифрові медіа [2, с.34].

У науковій літературі досить поширеним є підхід до визначення електронної демократії у вузькому та широкому розумінні. Зокрема вузький підхід передбачає розуміння електронної демократії як використання інформаційно-комунікаційних технологій для забезпечення (електронної підтримки) прав громадян [2, с. 5].

Широкий же підхід зумовлює залучення громади за допомогою сучасних інформаційних технологій до вирішення різноманітних суспільно-політичних завдань[20, 6]. Даний підхід передбачає участь мешканців у засіданні місцевої ради за допомогою Інтернету, тобто в онлайн форматі, який надає можливість без фізичної участі мешканців бути учасниками обговорення важливих питань життя громади, зокрема за допомогою чату. Така участь не обмежує коло кількості учасників і дозволяє у форматі реального часу задавати питання представникам міської влади, надавати власні пропозиції, проводити опитування тощо.

Термін електронна демократія має нормативне підґрунтя. У Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні, затвердженій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 року № 386-р4 електронна демократія визначається як форма суспільних відносин, за якої громадяни та організації залучаються до державотворення та державного управління, а також до місцевого самоуправління шляхом широкого застосування інформаційно-комунікаційних технологій [2, с.98].

Рекомендації Комітету міністрів країн-членів Ради Європи визначають електронну демократію як використання інформаційно-комунікаційних технологій в демократичних процесах, яке дозволяє: посилити участь, ініціативність та залучення громадян на національному, регіональному та місцевому рівнях публічного життя; покращити прозорість демократичного процесу прийняття рішень, а також підзвітність демократичних інститутів; покращити чутливість/ зворотну реакцію органів влади на звернення громадян;

сприяти публічним дебатам та звертати увагу громадян до процесу прийняття рішень (Recommendation CM/Rec, 2009) [3].

Виходячи із вищезазначеного, електронна демократія – це не лише інформаційний супровід господарських, фінансових, фіскальних та інших операцій, а і реформування підходів до багатьох способів урядування у суспільстві та залучення до нього громадян. Завдяки електронній демократії інструменти участі, прозорості роботи органів державної влади і місцевого самоврядування не лише оновилися та стали більш доступними для звичайних громадян, а і відбулося створення нових інструментів як-то: громадський бюджет участі, відкритий парламент, відкритий бюджет та смарт міті. Впровадження електронної демократії в усі сфери діяльності держави і суспільства спричинило розвиток нових, більш інноваційних форм участі, а також підвищення рівня відкритості діяльності уряду та місцевої влади.

Е-демократія сприяє створенню нової форми демократії, за якої всі громадяни мають змогу безперешкодно розглядати і спостерігати, беруть участь у формуванні та аналізі окремих питань національної політики за допомогою засобів інформаційно-комунікаційних технологій з будь-якого місця у будь-який час. Е-демократія здатна об'єднати відповідальних осіб та громадян у нові форми залучення до формування та затвердження політики. З одного боку, це призведе до кращого розуміння відповідальними особами громадської думки і потреб громадян, з іншої – до кращого розуміння громадськістю завдань і складнощів, що стоять перед відповідальними особами. Це забезпечить громадянам більш ефективне розуміння демократичної системи і більш високий рівень поваги і довіри до демократії.

Значення інструментів електронної демократії полягає в можливості ширшої участі населення у вирішенні питань державного та місцевого значення, що зумовлює підвищення рівня правової культури, формує соціальні цінності населення з одного боку та впливає на поліпшення надання послуг та роботу органів державної та місцевої влади з іншого. Інструменти електронної

демократії сприяють ефективному та оперативному вирішенню проблем та потреб населення; поліпшує взаємодію населення та якість надання послуг.

Література:

1. Gasser Florian: David vs. Goliath of voter turnout: Why is the participation in EU elections so low? URL: <https://www.eurac.edu/en/blogs/eureka/david-vs-goliath-of-voter-turnout-why-is-the-participation-in-euelections-so-low>
2. Інструменти е-демократії у містах України. Інформаційно-аналітичний довідник. А. Ємельянова М. Довбенко, П. Завадська, Д. Хуткий, С. Лобойко, М. Наход; За ред. С. Лобойка, М. Находа, Д. Хуткого. Київ, 2017. 58 с.
3. Prospects for e-democracy in Europe Study summary. 2018. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/603213/EPRS_STU\(2018\)603213_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/603213/EPRS_STU(2018)603213_EN.pdf)